

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับ การรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันภัยรถยนต์ด้วยความสมัครใจ

จากการศึกษาเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันภัยรถยนต์ด้วยความสมัครใจ พบว่า ประเทศไทยไม่มีกฎหมายกำหนดเกี่ยวกับเรื่องอายุความในการรับช่วงสิทธิไว้อย่างชัดเจน และประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะในเรื่องการของการประกันภัยต่อซึ่งเป็นบทกฎหมายโดยตรงในการทำสัญญาประกันภัยต่อ จึงทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายทั้งส่วนอายุความในการรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันภัยรถยนต์ด้วยความสมัครใจและในส่วนของการประกันภัยต่อ ทั้งกฎหมายของประเทศไทยในปัจจุบันยังไม่สอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจการประกันภัยที่กำลังขยายตัวเป็นอย่างมากในปัจจุบัน จึงเกิดประเด็นในการศึกษางานวิจัยนี้ว่าประเทศไทยควรมีกฎหมายที่กำหนดอายุความเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันภัยรถยนต์ด้วยความสมัครใจ และมีกฎหมายที่เกี่ยวกับการประกันภัยต่อไว้โดยเฉพาะหรือไม่

4.1 ปัญหากฎหมายในเรื่องอายุความในการช่วงรับสิทธิเพื่อฟ้องเรียกค่าสินไหมจากบุคคลภายนอก

ในปัจจุบันเมื่อความวินาศภัยเกิดขึ้น ปัญหาอายุความการรับช่วงสิทธิของผู้รับประกันภัยต่อบุคคลภายนอกตามสัญญาประกันภัยนั้น กฎหมายให้ผู้รับประกันภัยต้องรับผิดชอบผู้เอาประกันภัยตามหลักประกันภัยค้ำจุน คือสัญญาประกันภัยซึ่งผู้รับประกันภัยตกลงว่าจะใช้ค่าสินไหมทดแทนในนามของผู้เอาประกันภัยเพื่อความวินาศภัยอันเกิดขึ้นแก่บุคคลอีกคนหนึ่งและซึ่งผู้เอาประกันภัยจะต้องรับผิดชอบซึ่งใช้อายุความ 2 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 882 ไม่ว่าจะป็นกรณีผู้เอาประกันภัยให้ผู้รับประกันภัยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือกรณีบุคคลภายนอกผู้ซึ่งถูกทำละเมิดโดยผู้เอาประกันภัยให้ผู้รับประกันชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแทนผู้เอาประกันภัย แต่กลับกันหากเป็นกรณีผู้รับประกันภัยเมื่อได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยแล้วย่อมสามารถรับช่วงสิทธิจากผู้เอาประกันไปได้โดยบุคคลภายนอกผู้ทำละเมิดได้ โดยใช้อายุความละเมิดคือ 1 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 ซึ่งจากความต่างของอายุความตรงนี้ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมและผิดหลักรับช่วงสิทธิของผู้รับประกันภัย

เนื่องจากวัตถุประสงค์การรับช่วงสิทธิมีขึ้นเพื่อป้องกันการแสวงหากำไรของผู้เอาประกันภัย ซึ่งอาจรับผลประโยชน์ทั้งสองทางคือ จากผู้รับประกันภัยและจากผู้ที่ก่อความเสียหาย และยังเพื่ออำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้กระทำผิดต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่ได้ก่อ

จากการศึกษาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 880 วรรคหนึ่ง ได้กำหนดไว้แต่เพียงว่า

“ถ้าความวินาศภัยนั้นได้เกิดขึ้นเพราะการกระทำของบุคคลภายนอกไซ้ ผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปเป็นจำนวนเพียงใด ผู้รับประกันภัยย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยและของผู้รับประกันภัยที่มีต่อบุคคลภายนอกเพียงนั้น”

จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นได้ว่า มิได้มีการบัญญัติเรื่องอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากบุคคลภายนอกจากการรับช่วงสิทธิของผู้รับประกันภัยไว้แต่ประการใดและหากพิจารณา มาตรา 882 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอายุความในสัญญาประกันวินาศภัย ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

“ในการเรียกให้ใช้ค่าสินไหมทดแทน ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนดเวลาสองปี นับแต่วันวินาศภัย

ในการเรียกให้ใช้หรือให้คืนเบี้ยประกันภัย ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลาสองปี นับแต่วันซึ่งสิทธิที่จะเรียกให้ใช้หรือคืนเบี้ยประกันภัยถึงกำหนด”

มาตราดังกล่าวนี ก็เพียงกล่าวถึงสิทธิของผู้เอาประกันภัยในการฟ้องผู้รับประกันภัยในกรณีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนและให้ใช้หรือให้คืนเบี้ยประกันภัยเท่านั้น มิได้มีการกล่าวถึงอายุความในกรณีของผู้รับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันภัยฟ้องเรียกค่าเสียหายจากบุคคลภายนอกเอาไว้แต่ประการใด กรณีที่บุคคลภายนอกได้กระทำละเมิดต่อผู้เอาประกันภัย โดยก่อให้เกิดอุบัติเหตุอันเป็นเหตุให้ทรัพย์สินหรือรถยนต์ของผู้เอาประกันภัยอันเป็นวัตถุซึ่งเอาประกันภัยได้รับความเสียหายการเรียกค่าเสียหายจากผู้ละเมิดเป็นไปตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หมวด 2 ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด ตามมาตรา 439 ความว่า

“บุคคลผู้จำต้องคืนทรัพย์สินอันผู้อื่นต้องเสียไปเพราะละเมิดแห่งตนนั้น ยังต้องรับผิดชอบตลอดถึงกรณีที่ทรัพย์สินนั้นทำลายลงโดยอุบัติเหตุ หรือการคืนทรัพย์สินตกเป็นพันวิสัยเพราะเหตุอย่างอื่นโดยอุบัติเหตุ หรือทรัพย์สินนั้นเสื่อมเสียลงโดยอุบัติเหตุด้วย เว้นแต่เมื่อการที่ทรัพย์สินนั้นทำลาย หรือตกเป็นพันวิสัยจะคืน หรือเสื่อมเสียนั้น ถึงแม้ว่าจะมิได้มีการทำละเมิด ก็คงจะต้องตกไปเป็นไปอย่างนั้นอยู่เอง”

เห็นได้ว่าในเรื่องการละเมิดอันเป็นผลมาจากการเกิดอุบัติเหตุได้บัญญัติไว้ในหมวดนี้ อย่างชัดเจน และยังได้บัญญัติถึงอายุความของสิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายจากละเมิดไว้ในมาตรา 448 ด้วย ความว่า

“สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด

แต่ถ้าเรียกร้องค่าเสียหายในมูลอันเป็นความผิดมิโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา และมีกำหนดอายุความทางอาญายาวกว่าที่กล่าวมานั้นไซ้ ท่านให้อายุความที่ยาวกว่านั้นมาบังคับ”

บทบัญญัติดังกล่าว บัญญัติเฉพาะสิทธิของผู้เอาประกันภัยในการเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำละเมิดเท่านั้น แต่มิได้มีการบัญญัติไปถึงกรณีการรับช่วงสิทธิโดยตรงแต่ประการใด

ขณะเดียวกันในทางปฏิบัติเมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้นผลของอุบัติเหตุอาจมิได้หลายกรณี เช่น ผู้เอาประกันภัยเป็นฝ่ายถูกหรือผู้เอาประกันภัยเป็นฝ่ายผิด การไม่ทราบว่าฝ่ายใดเป็นฝ่ายถูกหรือฝ่ายใดเป็นฝ่ายผิด และกรณีเป็นการประมาทร่วมการรับช่วงสิทธิจะเกิดขึ้นได้เฉพาะกรณีที่ผู้เอาประกันภัยเป็นฝ่ายถูกเท่านั้น กรณีที่ไม่อาจรู้แน่ชัดว่าฝ่ายใดเป็นฝ่ายถูกและฝ่ายใดเป็นฝ่ายผิดนั้น สำหรับผู้รับประกันภัยก็ต้องมีหน้าที่ตามสัญญาประกันภัย ในการจ่ายค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัยไปก่อนจากนั้นเบื้องต้นก็ต้องพิจารณาจากบันทึกประจำวันความเห็นของพนักงานสอบสวนว่าอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นฝ่ายใดน่าจะเป็นฝ่ายละเมิด โดยจะพิจารณาจากการเปรียบเทียบปรับ เช่น เกิดอุบัติเหตุมีการเฉี่ยวชนและไม่มีฝ่ายใดได้รับบาดเจ็บ หรือบาดเจ็บเพียงเล็กน้อย และสามารถที่จะตกลงกันได้ ทั้งคู่กรณีมีการยินยอมให้พนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบปรับ แต่หากเป็นกรณีมีผู้ได้รับบาดเจ็บหรือไม่สามารถตกลงกันได้ อีกทั้งยังโต้เถียงกันในเรื่องของการประมาท พนักงานสอบสวนจะสรุปสำนวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีต่อไป เมื่อคดีความเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาล ศาลก็จะเป็นผู้พิจารณาพิพากษาคดีต่อไปในเรื่องดังกล่าวจากชั้นตอนที่กล่าวมาชี้ให้เห็นว่าในบางกรณีฝ่ายใดเป็นผู้กระทำละเมิดต้องอาศัยระยะเวลาหนึ่ง และการรู้ถึงตัวผู้กระทำละเมิดอาจไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในวันเดียวกับการเกิดอุบัติเหตุ ดังนั้นในบางกรณีผู้รับประกันภัยจึงยังไม่อาจทราบตัวผู้กระทำละเมิดได้จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาล

จากการศึกษาเกี่ยวกับการเข้ารับช่วงสิทธิตามกฎหมายอันจะทำให้ผู้รับประกันภัยสามารถใช้สิทธิฟ้องเอาค่าสินไหมทดแทนจากผู้ละเมิดได้นั้นพบว่า การรับช่วงสิทธิจะมีผลได้ต่อเมื่อผู้รับประกันภัยได้จ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยแล้วและสิทธิของผู้รับประกันภัยในฐานะผู้รับช่วงสิทธิที่เกิดขึ้นนั้นต้องไม่เกินกว่าสิทธิของผู้เอาประกันภัยที่มีอยู่ ดังคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2339/2533 “โจทก์เข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยสิทธิของโจทก์จึงต้องถูกจำกัดไม่เกินสิทธิทั้งหลายบรรดาผู้ที่มีเอาประกันภัยมีอยู่โดยมูลหนี้ เมื่อผู้เอาประกันภัยรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่า

สินไหมทดแทนในการกระทำละเมิดตั้งแต่วันที่ 14 สิงหาคม 2523 แล้วโจทก์มาฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบในมูลละเมิดเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2524 เกินกำหนด 1 ปี คดีโจทก์จึงขาดอายุความ

จากคำพิพากษาศาลฎีกาซึ่งอ้างที่กล่าวมา สรุปได้ว่าอายุความในการฟ้องคดีที่ผู้รับช่วงสิทธิ มีสิทธิที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายจากบุคคลภายนอกมีอยู่ไม่เกินกว่าที่ผู้เอาประกันภัยจะมี เมื่อสิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายของผู้เอาประกันภัยมีอยู่เพียงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 448 คือมีอายุความ 1 ปี นับแต่วันที่เกิดอุบัติเหตุ ผู้รับช่วงสิทธิจึงมีสิทธิเท่าที่ผู้เอาประกันภัยมีอยู่เท่านั้นนั่นหมายความว่า เมื่อผู้รับประกันภัยทราบว่ามีอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นบุคคลภายนอกเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย คดีดังกล่าวจึงเป็นคดีที่จะเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยได้แต่ผู้รับประกันภัยจะสามารถเข้ารับช่วงสิทธิได้ต่อเมื่อมีการจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยแล้ว

ขณะเดียวกันตามกระบวนการชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัยต้องเป็นไปตามกระบวนการดังต่อไปนี้คือ เมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้นและผู้รับประกันภัยได้รับแจ้งเหตุจากผู้เอาประกันภัยแล้ว ผู้รับประกันภัยต้องไปสำรวจความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุตามสถานที่ที่ได้รับแจ้งเหตุ และออกไปรายการความเสียหายให้แก่ผู้เอาประกันภัย ในกรณีที่รถไม่สามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ ผู้รับประกันภัยจะส่งรถของผู้เอาประกันภัยไปซ่อมที่อยู่ที่ใดโดยทันที แต่กรณีที่รถของผู้เอาประกันภัยยังสามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ ผู้เอาประกันภัยจึงไม่จำเป็นต้องนำรถเข้าซ่อมโดยทันที ภายหลังจากการเกิดอุบัติเหตุผู้เอาประกันภัยอาจใช้รถยนต์คันดังกล่าวต่อไปอีกระยะหนึ่ง เมื่อคนสะดวกก็จะนำรถยนต์เข้าซ่อมแซม โดยผู้เอาประกันภัยสามารถเลือกซ่อมกับอู่ซ่อมรถที่อยู่ในเครือที่เป็นคู่สัญญาของบริษัทประกันภัยก็ได้ หรือนำรถไปจัดซ่อมเองกับอู่ซ่อมรถที่ไม่ได้เป็นคู่สัญญาก็ได้ โดยกรณีที่จัดซ่อมกับอู่ที่ไม่ได้เป็นคู่สัญญากับบริษัทผู้รับประกันภัย ก็อาจจะทำให้เกิดความล่าช้า เช่น ต้องมีการประเมินราคาและเสนอราคาต่อผู้รับประกันภัยเกี่ยวกับค่าซ่อมก่อนดำเนินการจัดซ่อม อู่ซ่อมรถดังกล่าวอาจมีปริมาณรถที่รับซ่อมไว้จำนวนมาก การจัดซ่อมอาจล่าช้าและหลังจากที่อู่ทำการซ่อมรถยนต์เสร็จสิ้นแล้ว ทางอู่ซ่อมรถอาจไม่ยอมส่งมอบรถให้แก่ผู้เอาประกันภัยในทันที จนกว่าผู้รับประกันภัยจะได้ชำระราคาค่าซ่อมรถยนต์ให้กับอู่เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ในขั้นตอนการวางบิลเพื่อตั้งเบิกเงินค่าซ่อมรถนี้ทางอู่ซ่อมรถอาจทำการตั้งเบิกช้า และการจะได้รับเงินค่าซ่อมนั้นต้องก็เป็นไปตามขั้นตอนและการวิธีการเบิกจ่ายของแต่ละบริษัทผู้รับประกันภัย เช่น ทางอู่ต้องแจ้งรายการที่จัดซ่อม รายละเอียดการซ่อม ค่าแรง พร้อมส่งรูปรถยนต์ที่จัดซ่อมแล้วเสร็จไปให้ทางบริษัทผู้รับประกันภัยพิจารณา อนุมัติจ่าย เป็นเหตุให้ทางอู่ได้รับชำระค่าซ่อมล่าช้ากว่าที่ควร ด้วยเหตุนี้เองจึงส่งผลให้ผู้เอาประกันภัยได้รับรถยนต์ช้าตามไปด้วย กอปรกับการรับช่วงสิทธิจะเกิดขึ้นได้ ต่อเมื่ออู่ซ่อมรถได้รับเงินค่าซ่อมและส่งมอบรถยนต์ให้แก่ผู้เอาประกันภัยไปแล้ว หรือกรณีที่ผู้เอาประกันภัยเลือกที่จะสำรองจ่ายเงินค่าซ่อมนั้นไปก่อน เพื่อขอรับรถจากอู่ซ่อมรถ

ซึ่งการส่งมอบรถคืนแก่ผู้เอาประกันภัยกรณีนี้ ยังไม่ถือว่าเกิดการรับช่วงสิทธิของผู้รับประกันภัยจากผู้เอาประกันภัยได้ เมื่อผู้เอาประกันภัยนำหลักฐานการสำรองจ่ายเงินค่าซ่อมไปก่อนแล้วนั้นมาทำการตั้งเบิกค่าสินไหมทดแทนจากทางบริษัทผู้รับประกันภัยการรับสวมสิทธิจากผู้เอาประกันภัย จึงจะเกิดขึ้นต่อเมื่อผู้รับประกันภัยได้จ่ายเงินค่าซ่อมหรือค่าสินไหมทดแทนคืนให้แก่ผู้เอาประกันภัยแล้ว

จากกระบวนการดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กว่าที่บริษัทผู้รับประกันภัยจะสามารถชำระเงินค่าซ่อมหรือจ่ายค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัยได้นั้นต้องดำเนินการตามกระบวนการต่างๆ ดังที่ดังกล่าวนี้ ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาและบางขั้นตอนไม่ได้ขึ้นอยู่กับกระทำการของบริษัทผู้รับประกันภัย แต่ขึ้นอยู่กับตัวผู้เอาประกันภัยและอยู่ซ่อมรถ ทำให้ผู้รับประกันภัยไม่อาจควบคุมให้การดำเนินการทุกขั้นตอนเป็นไปโดยเร็วได้ เช่น ผู้เอาประกันภัยนำรถเข้าซ่อมล่าช้า หรืออยู่ซ่อมรถทำการซ่อมรถล่าช้า และตั้งเบิกค่าซ่อมล่าช้า ซึ่งหากการดำเนินการตามกระบวนการที่กล่าวมาล่าช้าก็อาจมีผลทำให้บริษัทผู้รับประกันภัยเข้ารับช่วงสิทธิจากผู้เอาประกันภัยล่าช้าไปด้วย และมีผลกระทบไปถึงการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากบุคคลภายนอกในฐานะผู้รับสวมสิทธิซึ่งอาจดำเนินการฟ้องร้องไม่ทันตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา 448 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมีกำหนดอายุความเพียง 1 ปี นับจากวันที่รู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6246/2540 “โจทก์ซึ่งเป็นบริษัทรับประกันภัยฟ้องคดีโดยรับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยที่มีต่อจำเลยซึ่งเป็นบุคคลภายนอกตามมาตรา 880 วรรคหนึ่ง สิทธิของโจทก์จึงมีเท่ากับสิทธิของผู้เอาประกันที่มีอยู่โดยมูลหนี้ต่อจำเลยตามมาตรา 226 วรรคหนึ่ง เมื่อผู้เอาประกันภัยต้องฟ้องจำเลยภายในกำหนด 1 ปี ตามมาตรา 448 วรรคหนึ่ง โจทก์ก็ต้องฟ้องจำเลยทั้งสามภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวด้วย เมื่อเหตุละเมิดรถยนต์ชนกันเกิดเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2536 คู่กรณีได้เจรจาค่าเสียหายและสามารถตกลงกันได้ แสดงว่าผู้เอาประกันภัยได้รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนในวันเกิดเหตุแล้ว เมื่อโจทก์มิได้ฟ้องภายในระยะเวลา 1 ปี นับแต่วันดังกล่าว คดีโจทก์จึงขาดอายุความ”

ขณะเดียวกันเมื่อศึกษาถึงอายุความในการรับช่วงสิทธิในกรณีอื่น เช่น กรณีที่มูลหนี้เป็นการประกันภัยค้ำจุน พบว่ามีอายุความถึง 2 ปี ดังปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 26/2536 ผู้ต้องเสียหายจากการกระทำละเมิดสามารถฟ้องให้จำเลยซึ่งเป็นผู้รับประกันภัยของผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้โดยตรงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 887 เมื่อโจทก์ซึ่งเป็นผู้รับประกันภัยของผู้ต้องเสียหายเข้าชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ต้องเสียหายแล้ว ย่อมเข้ารับช่วงสิทธิจากผู้ต้องเสียหายฟ้องเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยได้ในนามของโจทก์เองตามประมวล

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 226 และ 880 และกรณีเช่นนี้เป็นการฟ้องโดยอาศัยมูลหนี้ตาม สัญญาประกันภัยอัคคีภัย ต้องใช้อายุความตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 882 คือ 2 ปี นับแต่วันวินาศภัย จะนำอายุความละเมิดตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 448 มาใช้ บังคับไม่ได้

ตามคำพิพากษาศาลฎีกา ดังกล่าวเป็นกรณีที่รถยนต์ทั้งสองคันได้เอาประกันภัยไว้ทั้งคู่ เมื่อผู้เอาประกันภัยฝ่ายตนเองมิใช่ฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย และเมื่อได้ชำดใช้ค่าสินไหมทดแทน ไปแล้วก็เข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยฟ้องร้องเอาจากผู้รับประกันภัยอีกฝ่ายหนึ่ง จึงมีอายุ ความ 2 ปี ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 882

กรณีการเข้ารับช่วงสิทธิที่มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความระหว่างผู้ละเมิดกับ ผู้เอาประกันภัย มีอายุความถึง 10 ปี ดังคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 440/2540 “จำเลยขับรถยนต์ของ ส. ที่ โจทก์รับประกันภัยไว้ด้วยความประมาทของจำเลยในวันเวลาที่กรมธรรม์ประกันภัยที่โจทก์มีต่อ ส. ยังมีผลบังคับอยู่โจทก์จึงต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ ส. แม้ ส. จะได้ตกลงทำสัญญา ประนีประนอมยอมความกับจำเลยยอมให้จำเลยซ่อมรถยนต์ของ ส. ให้อยู่ในสภาพดีดังเดิมภายหลังจากวันที่กรมธรรม์ประกันภัยครบกำหนดแล้วก็ตาม สิทธิของโจทก์ที่จะรับสิทธิของ ส. ผู้เอา ประกันภัยที่มีอยู่แก่จำเลยในการที่จะเรียกค่าเสียหายเอาแก่จำเลยยังคงมีอยู่หาได้สิ้นสิทธิไปเพราะ การทำบันทึกลงข้อตกลงระหว่างจำเลยกับ ส. ไม่ เพราะบันทึกลงที่จำเลยยอมซ่อมรถยนต์ของ ส. เป็นข้อตกลงที่ผูกพันเฉพาะจำเลยกับ ส. เมื่อจำเลยยังมีได้ปฏิบัติตามสัญญา ก็หาได้มีผลทำให้ สัญญาประกันภัยระหว่างโจทก์กับ ส. สิ้นผลไปด้วยไม่ ดังนั้นเมื่อโจทก์ได้ชำดใช้ค่าสินไหมทดแทน ให้แก่ ส. ผู้เอาประกันภัยไปแล้วโจทก์ย่อมอยู่ในฐานะเป็นผู้รับช่วงสิทธิของ ส. ฟ้องไล่เบี้ยเรียก ค่าเสียหายเอาแก่จำเลยได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 227 โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง จำเลย ในคดีก่อนศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า ส. ผู้เอาประกันภัยได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับ จำเลยผู้ทำละเมิดสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าว ทำให้มูลหนี้ละเมิดสิ้นไปโจทก์ในคดีนี้ ย่อมไม่มีสิทธิที่จะนำมูลหนี้ละเมิดที่ระงับสิ้นไปแล้วมาฟ้องไล่เบี้ยเอาแก่จำเลยได้อันเป็นการ วินิจฉัยในประเด็นเรื่องการรับช่วงสิทธิในมูลหนี้ละเมิด ส่วนคดีนี้โจทก์ฟ้องบังคับเอาแก่จำเลยใน ฐานะที่โจทก์รับช่วงสิทธิของ ส. มาตามมูลหนี้ในสัญญาประนีประนอมยอมความที่ ส. ผู้เอา ประกันภัยมีต่อจำเลยมิใช่ฟ้องในมูลหนี้ละเมิดจึงเป็นการฟ้องคนละประเด็นกันฉะนั้นฟ้องของ โจทก์ในคดีนี้จึงไม่เป็นฟ้องซ้ำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 148 โจทก์ฟ้อง เรียกค่าเสียหายเอาแก่จำเลยในฐานะผู้รับสิทธิของ ส. ผู้เอาประกันภัยอันมีต่อจำเลยตามสัญญา ประนีประนอมยอมความที่ ส. ทำไว้กับจำเลยมิได้ฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนเอาแก่จำเลยตาม สัญญาประกันภัยสิทธิเรียกร้องอันเกิดจากสัญญาประนีประนอมยอมความไม่มีกฎหมายบัญญัติ

เรื่องอายุความฟ้องร้องไว้โดยเฉพาะจึงต้องตกอยู่ในบังคับของมาตรา 193/30 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีอายุความ 10 ปี นับแต่วันทำสัญญาประนีประนอมยอมความ

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวในข้างต้น เป็นกรณีที่โจทก์ซึ่งเป็นผู้รับประกันภัยฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยโดยอาศัยสิทธิเรียกร้องที่เกิดจากสัญญาประนีประนอมยอมความที่ผู้เอาประกันภัยของตนเองทำไว้กับจำเลย เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติอายุความไว้โดยเฉพาะจึงใช้อายุความ 10 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30

กรณีการฟ้องไล่เบี้ย ตามมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 มีใจความสำคัญว่า

ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลภายนอก หรือเกิดขึ้นเพราะความจงใจ หรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของเจ้าของรถ ผู้ขับขี่รถ ผู้ซึ่งอยู่ในรถ หรือผู้ประสบภัย เมื่อบริษัทได้จ่ายค่าเสียหายเบื้องต้น หรือค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อสำนักงานกองทุนทดแทนผู้ประสบภัยได้จ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นให้แก่ผู้ประสบภัยไปแล้วเป็นจำนวนเงินเท่าใด ให้บริษัท หรือสำนักงานกองทุน แล้วแต่กรณี มีสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลดังกล่าวหรือมีสิทธิเรียกให้ผู้ประสบภัยคืนเงินดังกล่าวได้

มาตราดังกล่าว มิได้บัญญัติเรื่องอายุความฟ้องร้องไว้โดยเฉพาะจึงต้องตกอยู่ในบังคับของมาตรา 193/30 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีอายุความ 10 ปี นับแต่วันจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นหรือวันที่จ่ายค่าสินไหมทดแทน เดิมได้บัญญัติเรื่องอายุความเอาไว้ใน “มาตรา 31 วรรคสอง ที่กำหนดอายุความฟ้องไล่เบี้ยเอาไว้ 1 ปี นับแต่วันที่ได้จ่ายเงินค่าเสียหายเบื้องต้นให้แก่ผู้ประสบภัย หรือภายใน 5 ปี นับแต่วันรู้ตัวผู้ซึ่งต้องรับผิดชอบ” ต่อมาภายหลังได้ยกเลิกวรรคสองของมาตราดังกล่าวไป โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2550

ดังนั้นจึงพิจารณาถึงเหตุที่มีการยกเลิกวรรคสอง ของตามมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 ก็น่าจะมาจากสาเหตุที่ บริษัท กลางคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ จำกัด ไม่สามารถที่จะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาค่าเสียหายเบื้องต้นหรือค่าสินไหมทดแทนที่ได้จ่ายไปแล้วได้ทันตามกำหนดอายุความ 1 ปี เนื่องจากมีการเบิกจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นหรือค่าสินไหมทดแทนจากกองทุนคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถไปเป็นจำนวนมากนั่นเอง

กรณีดังกล่าวนี้ เห็นได้ว่าถึงแม้มีมูลเหตุมาจากการละเมิดอันเกิดจากการใช้รถโดยบุคคลภายนอกเช่นเดียวกันแต่แตกต่างกันได้หลายกรณี ตัวอย่างเช่น การทำสัญญาประนีประนอมยอมความหากบุคคลภายนอกได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับผู้เอาประกันภัยไว้แล้ว อายุความในการฟ้องเรียกค่าเสียหายจากบุคคลภายนอกของผู้รับช่วงสิทธิจะไม่ได้เป็นไปตาม

บทบัญญัติแห่งมาตรา 448 ซึ่งกำหนดอายุความไว้เพียง 1 ปี แต่จะเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 193/32 ทำให้อายุความที่ใช้บังคับมีกำหนด 10 ปี

การที่ผู้รับประกันภัยได้สิทธิในการนำอายุความตามสัญญาประนีประนอมยอมความที่ผู้เอาประกันภัยทำไว้กับบุคคลภายนอกซึ่งมีอายุความ 10 ปี นับแต่วันทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ผลก็คือผู้รับประกันภัยได้รับประโยชน์ด้านการฟ้องคดี ทำให้ได้อายุความเพิ่มขึ้น แต่ก็อาจจะเกิดผลเสียในด้านพยานหลักฐานที่ต้องใช้ประกอบการดำเนินคดี เพราะยี่งนานวันเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องอาจเกิดการสูญหาย และยังอาจทำให้บุคคลภายนอกที่ต้องถูกฟ้องคดีจากผู้รับประกันภัย ได้รับผลกระทบจากการเรียกดอกเบี้ยที่เพิ่มสูงขึ้นอีกด้วย

ประเด็นปัญหามีว่า เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และคำพิพากษาศาลฎีกา จะพบว่า กรณีผู้เอาประกันภัยฝ่ายตนเองมิใช่ฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย และเมื่อได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแล้วก็เข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยฟ้องร้องเอากับผู้รับประกันภัยอีกฝ่ายหนึ่ง จึงมีอายุความ 2 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 882 หรือกระบวนการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่มีเหตุละเมิดเกิดขึ้น ในบางกรณีอาจเป็นไปได้ด้วยความล่าช้า มีผลทำให้การเข้ารับช่วงสิทธิของบริษัทผู้รับประกันภัยช้าตามไปด้วย แล้วมีผลทำให้บริษัทผู้รับประกันภัยในฐานะผู้รับช่วงสิทธิไม่สามารถที่จะดำเนินการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากบุคคลภายนอกได้ทันภายในกำหนดอายุความ 1 ปี ตามมาตรา 448 วรรคหนึ่ง

ในทางปฏิบัติสืบเนื่องมาจากกระบวนการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่มีเหตุละเมิดเกิดขึ้น ในบางกรณีอาจเป็นไปได้ด้วยความล่าช้า มีผลทำให้การเข้ารับช่วงสิทธิของบริษัทผู้รับประกันภัยช้าตามไปด้วย แล้วมีผลทำให้บริษัทผู้รับประกันภัยในฐานะผู้รับช่วงสิทธิไม่สามารถที่จะดำเนินการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากบุคคลภายนอกได้ทันภายในกำหนดอายุความ 1 ปี ตามมาตรา 448 วรรคหนึ่ง อาจมีผลทำให้คดีหมดอายุความได้

จากการศึกษาพบว่า การให้ผู้รับช่วงสิทธิใช้อายุความอันมีมูลเหตุมาจากการละเมิดโดยนับตั้งแต่วันรู้ถึงเหตุละเมิดเช่นเดียวกับผู้เอาประกันภัยนั้น เป็นการบังคับใช้กฎหมายโดยไม่เป็นธรรม เนื่องจากการใช้สิทธิในฐานะผู้รับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันวินาศภัยนั้น มีความแตกต่างไปจากการใช้สิทธิละเมิดตามมูลเหตุอื่น หรือต่างไปจากกรณีที่ผู้เอาประกันภัยใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายนั่นเอง เนื่องจากมูลเหตุของการละเมิดได้ก่อให้เกิดสิทธิทางกฎหมายแก่ผู้เอาประกันภัยในการเรียกค่าเสียหายจากผู้ละเมิดซึ่งเป็นบุคคลภายนอกโดยทันทีนับแต่วันที่เกิดอุบัติเหตุ แต่กรณีของผู้รับประกันภัย มูลเหตุของการละเมิดดังกล่าว มิได้ก่อให้เกิดสิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายจากบุคคลภายนอกโดยทันที แต่จะสามารถเข้าไปรับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยดังกล่าวได้ต่อเมื่อ

ได้ดำเนินการตามกระบวนการต่างๆ และต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการชดเชยค่าสินไหมทดแทนครบถ้วนตามเงื่อนไขของกฎหมายก่อน จึงจะเกิดสิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายจากบุคคลภายนอกได้

เมื่อศึกษาหลักกฎหมายเกี่ยวกับการรับช่วงสิทธิของประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศพบว่า บทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรับช่วงสิทธิ มีหลักการที่สอดคล้องกับหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษ โดยหลักการรับช่วงสิทธิอยู่ในกฎหมายของประเทศอังกฤษที่เรียกว่า Halsbury's Laws of England มาตรา 692 เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการรับช่วงสิทธิ บัญญัติว่า

“ผู้รับประกันภัยที่ได้จ่ายเงินภายใต้สัญญาประกันภัย โดยความตั้งใจที่จะได้กลับมาเท่าจำนวนที่ได้จ่ายไป ย่อมมีสิทธิที่จะเข้าไปแทนที่ในตำแหน่งของผู้เอาประกันภัย ในบรรดาการชดเชยค่าเสียหาย การฟ้องร้อง และหลักประกันอันจะพึงมีแก่ผู้เอาประกันภัย ส่วนที่เกี่ยวกับการแก้ไขเยียวยาทั้งหมด รวมทั้งเข้ารับสิทธิแห่งการชดเชย หรือการเอาหลักประกันซึ่งจำนวนเงินทั้งหมดที่ผู้เอาประกันภัยได้รับไว้หรือจะ ได้รับจากเหตุอื่นเพื่อความเสียหายอันจะชดเชยเงินนั้น”

เช่นเดียวกับการรับช่วงสิทธิตามประมวลกฎหมายพาณิชย์ของประเทศญี่ปุ่น ได้บัญญัติถึงการรับช่วงสิทธิจะเกิดขึ้นต่อเมื่อผู้รับประกันภัยได้มีการจ่ายเงินค่าสินไหมทดแทนทั้งหมดไปแล้ว จึงจะชอบที่จะรับสิทธิทั้งหมดของผู้เอาประกันภัยในทรัพย์สินที่เอาประกันภัยนั้น

จากการศึกษาถึงหลักกฎหมายของต่างประเทศดังที่กล่าวมา อาจสรุปได้ว่า โดยหลักเกณฑ์ในการเข้ารับช่วงสิทธิต้องพิจารณาตามหลักการ “จ่ายค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง” กรณีปัญหาการตีความที่เกิดขึ้นต้องตีความว่าการแสดงเจตนาเรียกร้องค่าสินไหมจากผู้รับประกันภัย การรับช่วงสิทธิจะเกิดขึ้นได้จริงต่อเมื่อได้มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัยไปแล้ว หากยังมีได้มีการจ่ายเงินค่าสินไหมทดแทนการรับช่วงสิทธิก็มิอาจเกิดขึ้นได้

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า การกำหนดให้การรับช่วงสิทธิจากการประกันวินาศภัยตามมูลละเมิด ซึ่งต้องอาศัยความตามบทบัญญัติมาตรา 448 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งสิทธิของผู้รับช่วงสิทธิต้องไม่เกินกว่าสิทธิของผู้เอาประกันภัย โดยผู้รับช่วงสิทธิต้องดำเนินการฟ้องเรียกค่าเสียหายจากบุคคลภายนอกภายในกำหนดเวลาอายุความ 1 ปี นับแต่วันละเมิดนั้น ไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติ การนำบทบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นการจำกัดสิทธิของผู้รับประกันภัยในการฟ้องเรียกค่าเสียหายคืนจากบุคคลภายนอกมากเกินไป

4.2 ปัญหาการรับช่วงสิทธิตามกฎหมายกรณีประกันภัยต่อ

ในปัจจุบันการเดินทางสัญจรไปยังสถานที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางด้วยรถโดยสารสาธารณะ หรือรถยนต์ส่วนบุคคล ก็ล้วนแต่เป็นสิ่งที่อุบัติเหตุอาจเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา การทำสัญญาประกันภัยรถยนต์จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะเข้ามาเยียวยาผู้ประสบภัยจากรถ สัญญาประกันภัยรถยนต์ด้วยความสมัครใจ ไม่มีกฎหมายบังคับว่าเจ้าของรถยนต์จะต้องทำสัญญาประกันภัยดังกล่าว แต่เป็นทางเลือกสำหรับเจ้าของรถยนต์ผู้ที่ต้องการบริหารจัดการความเสี่ยงภัยอันเกิดจากการใช้รถยนต์ในกรณีที่มีภัยเกิดขึ้น ในส่วนของความเสี่ยงภัยในบางกรณีการที่บริษัทผู้รับประกันภัยไม่สามารถที่จะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยได้เนื่องด้วยขีดความสามารถในการรับความเสี่ยงภัยที่มีอยู่อย่างจำกัด และประสงค์กระจายความเสี่ยงภัยส่วนที่เหลือให้กับผู้รับประกันภัยอื่นๆ กรณีดังกล่าวจึงไม่ใช่การคุ้มครองความรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกอันเป็นความหมายเดียวกันกับประกันภัยค้ำจุน แต่เป็นสัญญาประกันภัยต่อ ถือว่าเป็นสัญญาประกันวินาศภัยแบบหนึ่ง โดยอาศัยมาตรา 869 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คำว่า “วินาศภัย” ให้มีความหมายรวมถึงความเสียหายใดๆ บรรดาซึ่งจะพึงประเมินเป็นเงินได้ แต่เมื่อไม่ได้มีการบัญญัติไว้ชัดเจนจึงต้องนำหลักกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง ข้อตกลงทั่วไปในสัญญา หลักกฎหมายเกี่ยวกับการประกันภัยมาเทียบเคียงใช้บังคับในสัญญาประกันภัยต่อ รวมถึงนำหลักกฎหมายสากลมาให้ร่วมด้วยจนก่อเกิดปัญหาในการตีความข้อกฎหมายดังกล่าวหลายประการ

กฎหมายไทยไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับสัญญาประกันภัยต่อไว้ แต่เมื่อพิจารณาตามลักษณะและนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อให้สามารถพิจารณาลักษณะของการประกันภัยต่อตามกฎหมายของประเทศไทยได้อย่างครบถ้วน สามารถวิเคราะห์สรุปได้ดังนี้

4.2.1 พิจารณาตามหลักกฎหมายว่าด้วยการประกันภัย

เมื่อพิจารณาตามหลักกฎหมายว่าด้วยการประกันภัย อาจกล่าวได้ว่า การประกันภัยต่อเป็นการประกันภัยค้ำจุน ดังนั้นจึงต้องนำหลักในเรื่องข้างหุ่นส่วนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้

แต่เมื่อพิจารณาตามความหมายแล้วจะเห็นว่า การประกันภัยต่อเป็นสัญญาประกันภัยที่ผู้รับประกันภัยต่อตกลงที่จะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เอาประกันภัยต่อไม่ใช่ชดใช้ “ในนาม” ของผู้เอาประกันภัยต่อ เพื่อเป็นการกระจายความเสี่ยงภัยของผู้รับประกันภัยกับผู้รับประกันภัยต่อ อีกทั้งเมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ที่เอาประกันภัย ระหว่างประกันภัยค้ำจุนกับประกันภัยต่อแล้ว จะเห็นว่าการประกันภัยค้ำจุน วัตถุประสงค์ที่เอาประกันภัยคือ “ความรับผิด” ซึ่งไม่มีตัวทรัพย์สินที่เอา

มาประกันภัยไว้ อันจักทำให้ผู้รับประกันภัยต่อจะรับผิดชอบต่อผู้เอาประกันภัยต่อ ก็ต่อเมื่อเกิดความเสียหายต่อตัวทรัพย์สินซึ่งวัตถุแห่งการประกันภัยเท่านั้น

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ตามความหมายและลักษณะของการประกันภัยต่อนั้น คู่สัญญาประกันภัยต่อ หากได้มีวัตถุประสงค์หรือเจตนาที่จะเข้าร่วมกันเพื่อรับประกันภัยต่อผู้เอาประกันภัย ไม่ใช่เป็นเพียงการเข้ารับการกระจายความเสี่ยงภัยระหว่างกันเท่านั้น ผู้รับประกันภัยต่อไม่ใช่คู่สัญญาของสัญญาประกันภัยกับผู้เอาประกันภัยอันก่อให้เกิดสิทธิในการเรียกร้องระหว่างกันได้ เช่นนี้ระหว่างผู้รับประกันภัยต่อ กับผู้เอาประกันภัยย่อมไม่อาจเกิดสิทธิเรียกร้องในการเรียกร้องให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่กันได้เลย การใช้สิทธิเรียกร้องใดๆ จึงจำเป็นต้องกระทำการผ่านบุคคลกลางหรือก็คือผู้รับประกันภัย (ผู้เอาประกันภัยต่อ) เท่านั้น

4.2.2 พิจารณาตามหลักกฎหมายว่าด้วยเรื่องนิติกรรม

เมื่อพิจารณาตามหลักกฎหมายว่าด้วยเรื่องนิติกรรม สัญญาประกันภัยต่อเป็นสัญญาต่างตอบแทนประเภทหนึ่งระหว่างผู้เอาประกันภัยต่อ และผู้รับประกันภัยต่อ โดยมีความผูกพันตามกฎหมายภายใต้ข้อสัญญาระหว่างคู่สัญญานั้น ในการทำสัญญาประกันภัยต่อเป็นสัญญาอีกฉบับหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นภายหลังจากที่ได้มีการทำสัญญาประกันภัยระหว่างผู้เอาประกันภัยกับผู้รับประกันภัย (ผู้เอาประกันภัยต่อ) แล้วเท่านั้น เมื่อพิจารณาตามสัญญาทั้งสองฉบับนี้ จะเห็นได้ว่าระหว่างผู้เอาประกันภัยกับผู้รับประกันภัยต่อนั้น ไม่ได้มีเจตนาที่จะเข้าก่อดินสัมพันธต่อกันแต่อย่างใด คู่สัญญาระหว่างสัญญาประกันภัยต่อเป็นเรื่องของบุคคลสองฝ่ายระหว่างผู้เอาประกันภัยต่อกับผู้รับประกันภัยต่อเท่านั้น ผู้เอาประกันภัยในวัตถุประสงค์ที่เอาประกันภัยจึงหาใช่คู่สัญญา ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการประกันต่อระหว่างคู่สัญญาทั้งสองอันจะก่อให้เกิดสิทธิตามกฎหมายในสัญญาประกันภัยได้ เช่นนี้เมื่อพิจารณาตามหลักกฎหมายว่าด้วยนิติกรรม ผู้เอาประกันภัยจึงไม่มีสิทธิในการเรียกร้องใดๆ เอากับผู้รับประกันภัยต่อตามสัญญาประกันภัยต่อ เช่น เรียกร้องขอให้รับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัยต่อ เนื่องจากไม่ใช่คู่สัญญาจึงไม่มีความสัมพันธ์ต่อกันแต่อย่างใด

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า เมื่อพิจารณาตามหลักกฎหมายว่าด้วยเรื่องนิติกรรม จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพิจารณาว่าคู่สัญญาตามสัญญาประกันภัยต่อนั้นเป็นใคร เนื่องจากสัญญาประกันภัยต่อจะเป็นสัญญาที่ทำขึ้นอีกฉบับหนึ่งต่างหากจากสัญญาประกันภัยระหว่างผู้เอาประกันภัยกับผู้รับประกันภัย (ผู้เอาประกันภัยต่อ) การใช้สิทธิเรียกร้องขอให้รับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของผู้เอาประกันภัยจึงจำเป็นต้องเรียกร้องจากบริษัทผู้รับประกันภัยซึ่งเป็นคู่สัญญาเท่านั้น ผู้เอาประกันภัยจะไปเรียกร้องเอาจากผู้รับประกันภัยต่อไม่ได้เนื่องจากผู้รับประกันภัยต่อมิใช่คู่สัญญา

4.2.3 พิจารณาตามหลักกฎหมายว่าด้วยอายุความ

เมื่อพิจารณาตามหลักกฎหมายว่าด้วยเรื่องนิติกรรม ปัญหาข้อกฎหมายเรื่องอายุความในสัญญาประกันภัยต่อ เกิดขึ้นมาจากการที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 882 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันวินาศภัยมีอายุความ 2 ปี นับจากวันที่เกิดวินาศภัย และศาลของประเทศไทยได้มีการวินิจฉัยวางหลักในเรื่องดังกล่าว ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8292/2538 ได้กำหนดให้การใช้สิทธิฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัยต่อ ต้องถืออายุความ 2 ปี นับแต่วันวินาศภัย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 882 วรรคหนึ่ง

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวข้างต้น การที่ศาลได้ตีความว่า สัญญาประกันภัยต่อ ลักษณะส่วนหนึ่งเป็นสัญญาประกันวินาศภัย และปรับเป็นกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งมาเทียบเคียงวินิจฉัย แต่เนื่องจากสัญญาประกันต่อไม่ได้ถูกกำหนดลักษณะ คำนิยาม หรือถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงควรนำหลักอายุความทั่วไปมาใช้บังคับตามมาตรา 193/30¹ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่นเดียวกันกับการเรียกร้องเงินจากการเอาประกันชีวิตซึ่งไม่มีกฎหมายกำหนดอายุความไว้เป็นการเฉพาะ

จากการศึกษาพบว่า เมื่อไม่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการประกันภัยต่อเป็นการเฉพาะ จึงจำเป็นต้องตีความและเทียบเคียงกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งคือ การรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันวินาศภัย ผู้รับประกันภัยต่อจะเข้ารับช่วงสิทธิได้ก็ต่อเมื่อ

- 1) ต้องเกิดวินาศภัยแก่วัตถุที่เอาประกันภัย
- 2) วินาศภัยนั้นได้เสียหายจากการกระทำของบุคคลภายนอก
- 3) ผู้รับประกันภัยได้เข้ารับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันภัย
- 4) ผู้รับประกันภัยต่อเข้ารับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันภัยต่อ

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศ พบว่า สหราชอาณาจักร อายุความการละเมิดของสัญญาทั่วไปได้กำหนดไว้ 6 ปี นับจากวันที่มีการละเมิดสัญญา ส่วนสัญญาประกันภัยมีกำหนดอายุความ 6 ปี ถูกกำหนดนับจากวันที่เสียหาย โดยใช้กับสัญญาประกันภัยธรรมดาและสัญญาประกันภัยต่อ ส่วนระยะเวลาการนับอายุความของประเทศญี่ปุ่นนั้น แม้จะมีกำหนดระยะเวลาอายุความสำหรับสัญญาและนิติอันเกี่ยวกับธุรกิจพาณิชย์ 10 ปี นับแต่วันที่อาจเรียกร้องได้ แต่ในส่วนของอายุความในเรื่องประกันภัยและประกันภัยต่อ กลับใช้อายุความอย่างเดียวกันกับการนับอายุความละเมิด

¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 193/30. “อายุความนั้น ถ้าประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นมิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้มีกำหนดสิบปี”

กล่าวคือมีอายุความ 3 ปี นับตั้งแต่วันที่เกิดเหตุละเมิด หรือผู้มีสิทธิเรียกร้องทราบถึงความเสียหาย และทราบถึงตัวบุคคลที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งมีข้อสังเกตที่น่าสนใจว่าแม้จะกำหนดอายุความไว้ เช่นเดียวกันกับหลักอายุความละเมิด แต่หลักเกณฑ์ในการนับอายุความที่ระบุไว้ให้เริ่มนับตั้งแต่ ทราบถึงความเสียหายและทราบถึงตัวบุคคลที่ต้องรับผิดชอบ จึงกลับส่งผลให้เกิดการนับอายุความ ระหว่างความรับผิดชอบตามสัญญาประกันภัย และสัญญาประกันภัยต่อ เริ่มนับแตกต่างกันออกไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า กำหนดอายุความในสัญญาประกันภัยต่อประเทศไทยที่ยังมิได้มี กำหนดไว้ในกฎหมาย มีเพียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ตัดสินและมีการนำมาใช้เป็นหลักในทางปฏิบัติ คือ อายุความ 2 ปี เท่านั้น จึงทำให้ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่ธุรกิจประกันภัยมีการ เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ในทางปฏิบัติระยะเวลาดังกล่าวโดยยึดจากคำพิพากษาศาลฎีกาเป็นหลักมิได้ เป็นระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดเอาไว้อย่างชัดเจน กับทั้งในสหราชอาณาจักรเรื่องอายุความใน สัญญาประกันภัยต่อมีบทบัญญัติของกฎหมายได้กำหนดอายุความ 6 ปี นับจากวันที่เสียหาย ส่วน ประเทศญี่ปุ่นนั้น ก็ได้มีบทบัญญัติของกฎหมายประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดอายุความไว้ 3 ปี นับตั้งแต่วันที่เกิดเหตุละเมิด หรือผู้มีสิทธิเรียกร้องทราบถึงความเสียหายและทราบถึงตัวบุคคลที่ต้องรับผิดชอบ จึงเห็นได้ว่า ตามกฎหมายของสหราชอาณาจักรและประเทศญี่ปุ่นนั้นมีการกำหนดอายุความใน สัญญาประกันภัยต่อไว้อย่างชัดเจน ส่วนประเทศไทยนั้นมิได้มีการกำหนดอายุความในสัญญา ประกันภัยต่อไว้โดยเฉพาะ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการแก้ไขในส่วนของอายุความในสัญญา ประกันภัยต่อเพื่อให้เกิดความเหมาะสมต่อการบังคับใช้กฎหมายต่อไป